

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL – 4101-10-01/2013

P/13/138

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn

T +48 89 678 82 00, F +48 89 678 82 30

lol@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-69, 10-950 Olsztyn

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/138 – Ochrona gruntów rolnych Skarbu Państwa przed nieuprawnionym wykorzystywaniem.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontrolerzy	1. Henryk Szatkowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 86406 z 26 lipca 2013 r. 2. Adam Rączkiewicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 86407 z 26 lipca 2013 r.
Jednostka kontrolowana	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie (dalej zwany „RZGW” lub „Zarządem”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Leszek Bagiński, Dyrektor RZGW

(dowód: akta kontroli str. 4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność RZGW w zakresie ochrony gruntów rolnych Skarbu Państwa („SP”) przed nieuprawnionym wykorzystywaniem w latach 2009-2013 (I półrocze).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Pozytywną ocenę uzasadniają działania RZGW w zakresie:

- ochrony administrowanych gruntów SP, potwierdzone przez niski (od 0,05 do 0,15 % powierzchni badanych użytków) poziom ich bezumownego użytkowania,
- wprowadzenia, opublikowania i prawidłowego stosowania procedur zawierania umów dzierżawy administrowanych gruntów SP,
- naliczania w prawidłowej wysokości i terminowego przekazywania SP dochodów z tytułu zawartych umów dzierżawy.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały natomiast na:

- niezapewnieniu należytego nadzoru nad administrowanymi gruntami rolnymi SP, co przyczyniło się w latach 2009 – 2010 oraz w 2012 r., do bezprawnego korzystania przez osoby fizyczne z tych gruntów (o powierzchni od 0,7 ha do 2,34 ha) oraz niepobrania opłaty z tytułu ich użytkowania w łącznej kwocie 346,75 zł,
- niesporządzeniu po wygaśnięciu umów dzierżawy gruntów rolnych protokołów przejęcia tych nieruchomości, co było wymagane wewnętrznymi procedurami,
- niepodawaniu do publicznej wiadomości danych o administrowanych gruntach rolnych SP, które mogły być przekazane do odpłatnego korzystania.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Gospodarowanie gruntami rolnymi Skarbu Państwa ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania przed ich nieuprawnionym wykorzystywaniem.

Opis stanu
faktycznego

1.1. Powierzchnia gruntów rolnych² SP administrowanych przez RZGW wynosiła wg stanu na koniec: 2009 r. – 6.979,6 ha, 2010 r. – 6.892,5 ha, 2011 r. – 7.746,19 ha, 2012 r. – 7.887,05 ha.

Zwiększenie powierzchni tych gruntów w latach 2009 – 2012 ogółem o 907,45 ha, wg wyjaśnień Zastępcy Dyrektora RZGW – Małgorzaty Kasperek - Kawalek, wynikało głównie z procesów regulowania stanu prawnego gruntów rolnych SP, co umożliwiało przejmowanie ich w trwały zarząd przez RZGW.

(dowód: akta kontroli str. 5-12)

1.2. Powierzchnia gruntów rolnych SP, rozdysponowanych przez RZGW w poszczególnych latach objętych kontrolą, wynosiła na koniec: 2009 r. – 342,48 ha, 2010 r. – 558,51 ha, 2011 r. – 815,77 ha, 2012 r. – 919,44 ha.

Rozdysponowanie ww. gruntów następowało w drodze umów dzierżawy, zawieranych przez Dyrektora RZGW na podstawie wniosków złożonych przez osoby zainteresowane. Spośród 140 wniosków o wydzierżawienie administrowanych przez RZGW gruntów rolnych SP, które wpłynęły w okresie objętym kontrolą: 137 rozpatrzono pozytywnie i zawarto umowy dzierżawy, jeden wniosek rozpatrzono negatywnie (teren objęty wnioskiem został już wcześniej wydzierżawiony innej osobie), a dwa wnioski pozostawiono bez rozpatrzenia z uwagi na ich nieuzupełnienie w wyznaczonym terminie.

Liczba zawartych umów w kolejnych latach objętych kontrolą wynosiła: 44 w 2009 r., 18 – w 2010 r., 25 – w 2011 r., 34 – w 2012 r., 16 – w I połowie 2013 r.

Średnia wysokość czynszu w ww. okresie wynosiła: od 26,94 zł/ha (w 2010 r.) do 69,75 zł /ha (w 2009 r.).

Nierozdysponowane grunty rolne SP obejmowały ogółem w roku: 2009 – 6.637,12 ha, 2010 – 6.333,99 ha, 2011 – 6.930,42 ha, 2012 – 6.967,61 ha. Nierozdysponowane grunty rolne, których powierzchnia w ramach poszczególnych działek wynosiła co najmniej 0,5 ha, stanowiły w kolejnych latach: 1.536,42 ha (2009 r.), 1.445,61 ha (2010 r.), 1.495,34 ha (2011 r.), 1.505,61 ha (2012 r.).

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora RZGW w sprawie przyczyn nierozdysponowania tych gruntów wynika, że w ramach uprawnień RZGW wykorzystuje posiadane w trwałym zarządzie grunty w celu wykonywania zadań statutowych (tj. m.in.: zapewnienie właściwych warunków korzystania z wód, ochrony przed powodzią czy skutkami suszy). Z art. 43 ustawy o gospodarce nieruchomościami³ wynika, że przekazywanie osobom trzecim nieruchomości czasowo niewykorzystywanych do celów statutowych nie stanowi obowiązku, a uprawnienie RZGW, które jest realizowane na podstawie stosownego oświadczenia podmiotu zainteresowanego korzystaniem z nieruchomości.

(dowód: akta kontroli str. 6, 8-12, 13-55)

1.3. W regulaminie organizacyjnym Zarządu⁴, zadania w zakresie prowadzenia spraw związanych z korzystaniem przez podmioty zewnętrzne z majątku SP

² oznaczonych jako: R (grunty orne), S (sady), Ł (łąki), Ps (pastwiska trwałe), Tr (tereny różne) oraz N (nieużytki).

³ z dnia 21 sierpnia 1997 r. - Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.

⁴ w okresie objętym kontrolą obowiązywał regulamin organizacyjny RZGW wprowadzony zarządzeniami Dyrektora RZGW: nr 29/2007 z 9 sierpnia 2007 r. (ze zm.) oraz nr 12/2011 z 17 lutego 2011 r. (tekst jednolity),

znajdującego się w trwałym zarządzie lub we władaniu RZGW, przypisano Wydziałowi Zarządzania Majątkiem Skarbu Państwa⁵ (dalej zwanego „Wydziałem ZMSP”). Wydział ten bezpośrednio podlegał Zastępcy Dyrektora RZGW ds. Gospodarowania Majątkiem Skarbu Państwa, do którego należała realizacja zadań związanych z gospodarowaniem nieruchomościami i korzystaniem z majątku SP będącego w administracji RZGW. W regulaminie tym określono także, iż do zadań zarządów zlewni⁶ w zakresie gospodarowania majątkiem SP należy m.in. podejmowanie czynności związanych z przejmowaniem i przekazywaniem nieruchomości, opiniowanie wniosków i przygotowanie niezbędnej dokumentacji do zawarcia umów dzierżawy lub użyczenia nieruchomości, a także kontrolowanie przestrzegania warunków tych umów.

Wg zakresów obowiązków pracowniczych:

- prowadzenie, nadzorowanie oraz koordynacja spraw związanych z korzystaniem przez podmioty zewnętrzne z majątku SP znajdującego się w zarządzie lub we władaniu RZGW należało do kierownika Wydziału ZMSP,
- prowadzenie wszelkich spraw związanych z zawieraniem umów dzierżawy lub użyczenia, merytoryczne rozpatrywanie wniosków dotyczących zawarcia tych umów, współpraca z zarządami zlewni i nadzór nad realizacją umów dzierżawy i użyczenia, a także prowadzenie ewidencji zawieranych umów przypisano pracownikom Wydziału ZMSP zatrudnionym na stanowiskach: starszego inspektora, specjalisty, starszego specjalisty,
- wystawianie faktur w rocznym okresie rozliczeniowym oraz prowadzenie spraw dotyczących należności wynikających z zawartych umów dzierżawy przypisano pracownikowi ww. Wydziału zatrudnionemu na stanowisku specjalisty.

(dowód: akta kontroli str. 56-116)

1.4. Zasady udostępniania gruntów rolnych SP, pozostających w administrowaniu RZGW, zostały określone zarządzeniami Dyrektora RZGW:

- nr 11/2008 z 6 marca 2008 r. w sprawie wprowadzenia procedur dotyczących korzystania z majątku SP administrowanego przez RZGW,⁷
- nr 1/2010 z 11 stycznia 2010 r. w sprawie wprowadzenia procedur władania mieniem SP będącym w administrowaniu regionalnych zarządów gospodarki wodnej⁸.

Zarządzeniem nr 11/2008 przewidziano m.in., że grunty pozostałe niesklasyfikowane jako powierzchniowe wody płynące oddaje się w dzierżawę na podstawie wniosku zainteresowanego podmiotu.

Procedury władania mieniem SP, wprowadzone zarządzeniem nr 1/2010 przewidywały m.in., że grunty SP (inne niż pokryte wodami powierzchniowymi) mogą być przedmiotem dzierżawy, a w przypadkach szczególnie uzasadnionych interesem społecznym – przedmiotem użyczenia.

Wprowadzone ww. zarządzeniami Dyrektora RZGW procedury wewnętrzne przewidywały również m.in., że po upływie terminu, na który zawarto umowę lub wcześniejszego jej rozwiązania, Wydział ZMSP zawiadamia właściwy miejscowo zarząd zlewni o konieczności sporządzenia protokołu przejęcia nieruchomości. Protokół ten sporządza się w terminie 14 dni i przekazuje do ww. Wydziału.

⁵ obecnie Wydział Administrowania Nieruchomościami,

⁶ Jednostki organizacyjne RZGW,

⁷ obowiązywało do 11 stycznia 2010 r.,

⁸ wydane w związku z wprowadzonymi przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej „Procedurami władania mieniem Skarbu Państwa będącym w administracji regionalnych zarządów gospodarki wodnej”,

Procedury dotyczące rozpatrywania wniosków o dzierżawę gruntów SP administrowanych przez RZGW oraz informacje o dokumentach niezbędnych do ich rozpatrzenia zostały opublikowane na stronie internetowej RZGW.

W okresie objętym kontrolą RZGW nie upubliczniało natomiast danych o administrowanych gruntach rolnych SP, przed ich rozdysponowaniem do wydzierżawienia.

Zastępca Dyrektora RZGW wyjaśniła, że nie czyniono tego, gdyż ustawa o gospodarce nieruchomościami nie nakładała na RZGW takiego obowiązku.

(dowód: akta kontroli str. 8-12, 117-155, 358-359)

Stawki czynszu dzierżawnego określono zarządzeniem Dyrektora RZGW: nr 23/2005 z 14 lipca 2005 r., a następnie nr 1/2010 z 11 stycznia 2010 r., którymi wprowadzono „Procedury władania mieniem SP będącym w administracji regionalnych zarządów gospodarki wodnej”.

W zarządzeniu nr 23/2005 przewidziano, że opłaty czynszowe za grunty dzierżawione przez pracowników, rencistów i emerytów RZGW (m.in. na cele rolnicze i rekreacyjne) ustala się w wysokości połowy opłaty. Takiej bonifikaty nie przewidziano w zarządzeniu nr 1/2010.

W wyjaśnieniach w sprawie przyczyny ustanowienia w zarządzeniu nr 23/2005 50 % bonifikaty w opłatach czynszowych dla pracowników i byłych pracowników Zastępca Dyrektora RZGW podała, że uregulowanie to wynikało z wcześniejszej praktyki. Od 2010 r. takie bonifikaty nie są stosowane.

(dowód: akta kontroli str. 8-12, 125-155)

1.5. Spośród zawartych w latach 2009-2013 (I półrocze) 137 umów dzierżawy, 17 umów (12 %) zawarto z pracownikami lub byłymi pracownikami RZGW, przy czym 50 % bonifikatę zastosowano w przypadku siedmiu umów, zawartych w 2009 r. Łączna kwota zastosowanych bonifikat wyniosła 3.114,57 zł.

Analiza 27 postępowań dotyczących rozpatrywania wniosków zakończonych zawarciem umów dzierżawy (próba 20 % ogółu zawartych umów) oraz realizacji tych umów wykazała, że:

- terminy załatwienia wniosków wynosiły od 21 dni do 193 dni od daty złożenia wniosku, przy czym w przypadku dwóch postępowań wnioski rozpatrzono po upływie 120 dniowego terminu przewidzianego zarządzeniami nr 11/2008 oraz nr 1/2010 i wynosiły one odpowiednio: 132 dni (postępowanie zakończone zawarciem umowy nr 344/MS/09) i 193 dni (dotyczy zawarcia umowy nr 587/MS/10),
- we wszystkich wymaganych, art. 43 ust. 2 pkt 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami, przypadkach zawarcie umów poprzedzano uzyskaniem, przewidzianych zgód właściwych miejscowo starostów oraz organu nadzorującego⁹,
- w zawartych umowach zastosowano stawki określone zarządzeniami Dyrektora RZGW nr 23/2005 oraz nr 1/2010,
- dzierżawcom naliczano czynsz dzierżawny zgodnie z zawartymi umowami, a uzyskane kwoty terminowo przekazywano na właściwy rachunek dochodów budżetu Państwa.

Z wyjaśnień kierownika Wydziału Administrowania Nieruchomościami¹⁰ („Wydział”) wynika, że przyczyną:

⁹ Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej,

¹⁰ pełniące do dnia 30 września 2013 r. funkcję Kierownika Wydziału Zarządzania Majątkiem Skarbu Państwa,

- zróżnicowania czasu rozpatrywania wniosków o dzierżawę były m.in.: stopień skomplikowania spraw oraz konieczność szczegółowego zbadania kwestii przydatności nieruchomości, objętych wnioskami, dla działalności statutowej RZGW,
- rozpatrzenia dwóch ww. wniosków o zawarcie umów dzierżawy po upływie 120 dniowego terminu, były opóźnienia w przekazaniu przez właściwe zarządy zlewni pozytywnych opinii w sprawie złożonych wniosków o dzierżawę.

(dowód: akta kontroli str. 156-204)

Kontrola ww. próby 27 umów dzierżawy gruntów rolnych SP wykazała ponadto, że cztery z nich wygasły z upływem okresów, na które zostały zawarte i z dotychczasowymi dzierżawcami tych gruntów nie zawarto nowych umów. Wydział ZMSP nie zawiadomił właściwych zarządów zlewni o ich wygaśnięciu. Zarządy te nie sporządziły protokołów przejęcia nieruchomości od dzierżawców.

W wyjaśnieniach kierownik Wydziału podała m.in., że nie zawiadomienie zarządów zlewni o zakończeniu obowiązywania umów dzierżawy wynikało z nieprzypisania żadnemu z pracowników obowiązku monitorowania upływu terminów obowiązywania umów oraz znacznego obciążenia obowiązkami obsady ówczesnego Wydziału ZMSP.

(dowód: akta kontroli str. 159-165, 202-204)

1.6. Według informacji Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie („ARiMR”) dotyczącej administrowanych przez RZGW działek, obejmujących grunty rolne SP o powierzchni co najmniej 0,5 ha, w latach 2009-2010 i w 2012 r. od 0,7 ha (0,05 % próby gruntów rolnych SP administrowanych w 2010 r.) do 2,34 ha (0,15 % próby gruntów rolnych SP administrowanych w 2009 r.) było wykorzystywanych przez osoby fizyczne na działalność związaną z gospodarką rolną i ochroną środowiska. Według, danych RZGW grunty te nie zostały rozdysponowane. Dotyczyło to ogółem pięciu działek SP, administrowanych przez RZGW, o numerach:

- 261102_2.0003.180/8 (w 2009 r. – bezumownie użytkowano 1,64 ha),
- 143505_4.0001.2595/2 (w latach 2009 – 2010 – 0,7 ha),
- 141911_2.0017.5/4, 142804_2.0007.16 oraz 143305_5.0003.12 (w 2012 r. łącznie bezumownie użytkowano 2,25 ha).

Łączna kwota płatności¹¹, wypłaconych przez ARiMR w ww. latach, pięciu bezumownym użytkownikom ww. gruntów wyniosła 8.697,30 zł, z czego w roku: 2009 – 1.971,13 zł, 2010 – 1.982,83 zł, 2012 – 4.743,34 zł. Czynsz należny SP za bezumowne wykorzystywanie w latach 2009 – 2012 ww. gruntów¹², wyliczony w trakcie kontroli NIK¹³, wyniósł ogółem 346,75 zł.

(dowód: akta kontroli str. 205-357)

Cztery spośród pięciu osób bezumownie użytkujących w latach 2009-2010 i 2012 r. działki rolne SP (nr: 143505_4.0001.2595/2, 261102_22.0003.180/8, 141911_2.0017.5/4, 142804_2.0007.16) dzierżawiło je wcześniej na podstawie umów zawartych z RZGW. W trzech spośród czterech ww. przypadków, mimo upływu terminu dzierżawy tych działek RZGW nie sporządziło protokołów przejęcia ich od dzierżawców. Osoby te nie wystąpiły z wnioskami o przedłużenie dzierżawy.

¹¹ tj.: jednolite płatności obszarowe, płatności do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (nizinne - strefy I i II), płatności uzupełniające do powierzchni roślin przeznaczonych na paszę, uprawianych na trwałych użytkach zielonych, płatności rolnośrodowiskowe,

¹² tj. od powierzchni działek objętej płatnościami ARiMR,

¹³ Wyliczenie RZGW na podstawie obowiązujących w kolejnych latach stawek czynszu dzierżawnego (zł x dt żyta x ha).

Z zeznań czterech osób, które bezumownie użytkowały działki o nr: 141911_2.0017.5/4, 143505_4.0001.2595/2, 142804_2.0007.16, 143305_5.0003.12 wynikało m.in., że:

- administrowane przez RZGW działki SP użytkowali odpowiednio jako: grunt rolny, łąkę i pastwisko oraz na cele związane z ochroną przyrody (strefa buforowa dla obszaru Natura 2000), pobierając do nich płatności z ARiMR,
- przyczynami bezumownego użytkowania ww. gruntów było:
 - przeoczenie faktu wygaśnięcia wcześniej zawartych umów dzierżawy (działki: 141911_2.0017.5/4, 143505_4.0001.2595/2), na co zdaniem użytkowników wpływ miało m.in. nie sporządzenie przez RZGW protokołów przejęcia tych nieruchomości,
 - przeoczenie wskazania działki we wniosku o zawarcie kolejnej umowy dzierżawy (działka nr: 142804_2.0007.16) oraz nie złożenie wniosku o zawarcie kolejnej umowy dzierżawy z powodu choroby użytkownika (działka nr 143305_5.0003.12),
- trzy działki o numerach: 142804_2.0007.16, 143305_5.0003.12, 141911_2.0017.5/4 są nadal użytkowane.

(dowód: akta kontroli str. 360-400)

Z wyjaśnień kierowników nadzorów wodnych,¹⁴ na terenie których wystąpiły ww. przypadki bezumownego użytkowania, wynika m.in., że: w trakcie czynności służbowych w terenie nie stwierdzili faktu bezumownego użytkowania ww. działek, a z uwagi na znaczny obszar objęty dozorem i ograniczoną obsadę nie można było zapewnić ciągłej ochrony tych gruntów przed nieuprawnionym użytkowaniem.

(dowód: akta kontroli str. 401-431)

1.7. W okresie objętym kontrolą RZGW nie podejmował współpracy z ARiMR w celu ochrony administrowanych gruntów SP przed ich nieuprawnionym wykorzystywaniem, m.in. poprzez uzyskanie danych zgromadzonych w systemie ewidencji producentów, gospodarstw rolnych i wniosków o przyznanie płatności.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora RZGW gospodarka nieruchomościami rolnymi nie jest zadaniem statutowym jednostek związanych z gospodarką wodną, a właściwym byłoby występowanie ARiMR do regionalnych zarządów o weryfikację wykazu osób i działek, dla których planowane są dopłaty.

(dowód: akta kontroli str. 8-12, 432)

1.8. W latach 2009-2013 (I półrocze) w RZGW nie przeprowadzono audytów i kontroli wewnętrznych dotyczących sprawowania nadzoru nad administrowanymi gruntami rolnymi SP oraz prowadzenia spraw z zakresu ich rozdysponowywania.

Zastępca Dyrektora RZGW podała, że w wyniku przeprowadzonych analiz ryzyka obejmujących m.in. określenie priorytetów kierownictwa, uwzględnienie celów i zadań wynikających z aktów prawnych, zadania z zakresu sprawowania nadzoru nad administrowanymi przez RZGW gruntami SP, nie weszły do planów audytów. W procesie tworzenia planów uwzględnia się również cele statutowe RZGW, do których nie należy gospodarka nieruchomościami rolnymi.

(dowód: akta kontroli str. 8-12, 15)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- Niepoinformowaniu w czterech przypadkach, wbrew wewnętrznym procedurom, właściwych zarządów zlewni o zakończeniu obowiązywania umów dzierżawy, co skutkowało niesporządzaniem protokołów przejęcia nieruchomości.

¹⁴ jednostki RZGW,

Zaniechanie tych działań, przyczyniło się do bezumownego użytkowania dwóch działek o numerach: 143505_4.0001.2595/2 i 141911_2.0017.5/4.

- Niezapewnieniu należytego nadzoru nad administrowanymi gruntami rolnymi SP, co przyczyniło się do bezumownego użytkowania przez osoby fizyczne w latach 2009 – 2010 i 2012 r. pięciu działek o pow. od 0,7 ha (0,05 % próby) do 2,34 ha (0,15 % próby) powierzchni gruntów rolnych SP administrowanych przez RZGW. Podkreślić należy, że w przypadku czterech z nich Zarząd posiadał wiedzę, iż były one wcześniej dzierżawione na podstawie zawartych umów. Pomimo to nie zostały one objęte dozorem w stopniu uniemożliwiającym dalsze korzystanie z nich przez dotychczasowych dzierżawców, a w trzech przypadkach nie dokonano nawet protokolarnego przejęcia tych nieruchomości.
- Nieupublicznianiu danych o administrowanych gruntach rolnych SP, które mogły być przekazane do odpłatnego korzystania. Zdaniem NIK, nie podanie tych danych do publicznej wiadomości uniemożliwiało uzyskanie informacji także innym osobom potencjalnie zainteresowanym dzierżawą takich nieruchomości. Nie służyło to zapewnieniu jawności i konkurencyjności postępowania w zakresie udostępniania nieruchomości. Zapewnienie równego dostępu do ww. informacji miało szczególne znaczenie w sytuacji, gdy ponad 12% ogółu umów dzierżawy, zawarto z pracownikami lub byłymi pracownikami RZGW.

(dowód: akta kontroli str. 360, 159-165)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości ocenia działalność RZGW w zbadanym zakresie.

2. Egzekwowanie uprawnień właścicielskich SP do gruntów rolnych wykorzystywanych w sposób nieuprawniony.

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2009-2013 (I półrocze) nie odnotowano w RZGW przypadków bezumownego wykorzystywania administrowanych gruntów rolnych SP¹⁵ przez inne podmioty. RZGW nie dochodził zatem roszczeń w ramach ochrony tych gruntów przed ich nieuprawnionym wykorzystywaniem. W ww. okresie w RZGW nie prowadzono również kontroli wewnętrznych dotyczących dochodzenia roszczeń wobec bezumownych użytkowników tych gruntów.

2.3. W regulaminie organizacyjnym RZGW obowiązującym w latach 2009 – 2013 (I półrocze) żadnej z komórek organizacyjnych nie przypisano obowiązków w zakresie kontroli i nadzoru nad administrowanymi gruntami rolnymi SP oraz dochodzenia ochrony przed nieuprawnionym wykorzystywaniem.

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora wynika, że:

- gospodarka nieruchomościami rolnymi nie jest zadaniem statutowym RZGW,
- RZGW działa na terenie środkowej Wisły, dlatego też grunty rolne stanowią marginalną część posiadanego majątku i najczęściej są wykorzystywane do działalności statutowej, np. tereny międzywala, czy tereny wokół zbiorników wodnych,
- kontrola i nadzór rzek, jezior, urządzeń wodnych oraz pozostałych terenów, w tym również rolnych, sprawowane były przy okazji wykonywania zadań statutowych lub jako reakcja na docierające do RZGW sygnały o możliwych nieprawidłowościach,
- zadania dotyczące kontroli i nadzoru nad administrowanymi gruntami rolnymi SP oraz dochodzenia ochrony tych gruntów przed ich nieuprawnionym wykorzystywaniem nie zostały przypisane w zakresach obowiązków

¹⁵ działki w których grunty rolne oznaczone w ewidencji jako: R, S, Ł, Ps, Tr lub N stanowiły co najmniej 0,5 ha,

pracowniczych, gdyż regionalne zarządy nie zostały powołane jako agencje zarządzania gruntami rolnymi.

(dowód: akta kontroli str. 8-12, 15, 433-434)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania oceny w zakresie egzekwowania uprawnień właścicielskich SP do gruntów rolnych wykorzystywanych w sposób nieuprawniony, z uwagi na niewystąpienie w działalności RZGW sytuacji podlegających badaniu w tym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶, wnosi o:

1. Wyegzekwowanie od użytkowników pięciu działek SP należności z tytułu bezumownego z nich korzystania oraz podjęcie działań w celu wyeliminowania sytuacji dalszego bezprawnego użytkowania tych działek.
2. Realizowanie wewnętrznych procedur w zakresie informowania zarządów zlewni o wygaśnięciu umów dzierżawy gruntów rolnych SP oraz sporządzania protokołów przejęcia tych gruntów od ich dzierżawców.
3. Podawanie do publicznej wiadomości informacji o administrowanych przez RZGW gruntach rolnych SP, które mogą zostać wydzierżawione.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, dnia 25 listopada 2013 r.

Kontrolerzy:
Henryk Szatkowski
główny specjalista
kontroli państwowej

Dyrektor Delegatury
Najwyższej Izby Kontroli w Olsztynie

.....
podpis

.....
podpis

¹⁶ Dz.U. z 2012 r., poz.82 ze zm.

Adam Rączkiewicz
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis